

Het Netwerk Rondom de Signalering van Terreurdreiging door Jongeren in Ede

Mirella van den Burg & Sherene Farag-Devid

Het Netwerk Rondom de Signalering van Terreurdreiging door Jongeren in Ede

Bachelorthesis Maatschappelijke Opvoedingsvraagstukken
Universiteit Utrecht

Studenten: Mirella van den Burg (5861233)
Sherene Farag-Devid (5760631)

1e beoordelaar: Chris Baerveldt

2e beoordelaar: Bob Horjus

Datum: 26-06-2016

Onderwerp: terreurdreiging, signalering

Aantal woorden: 6020

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Abstract

Much is still unclear about the development of radicalization and terrorist threats among youth. Existing research fails to give a clear conclusion in the causes and processes that youth make towards acts of terror. The current study investigates 1) the network surrounding detection of terrorist threats originating from youth in the municipality of Ede, 2) what is seen as a terrorist threats signal as detected by professionals within the municipality of Ede, and 3) the complications within this network. A qualitative study was conducted in the municipality of Ede where nine informants were interviewed. In total, the interviews make clear that there is a network within the municipality of Ede surrounding detection of terrorist threats originating from youth. This network consists of teachers, social workers, police officers, a school agent, youth workers, 'safetyhouse' and ZAT (care coordinator of secondary schools). The safety coordinator is a key figure in this network and the end-point of all signals lies in the municipality of Arnhem. Furthermore, the youth are mainly seen in the neighbourhood where they live and school. The home situation remains largely undetected. Complications experienced by professionals within the network are; privacy-sensitive information on youth, which makes sharing with other agencies difficult. Finally, it turns out to be extremely difficult to discern the difference between terrorist threats and juvenile behavior. This reinforces the lack of clarity found in research regarding the causes and definitions of radicalization and terrorist threats originated from youth.

Samenvatting

Er is nog altijd veel onduidelijk over de ontwikkeling van radicalisering en terreurdreiging door jongeren. Uit de literatuur komt geen eenduidig beeld naar voren over de oorzaken van terreurdreiging door jongeren. Deze studie doet onderzoek naar 1) het netwerk rondom de signalering van jongeren met mogelijke terreurdreiging in de gemeente Ede, 2) wat als relevant signaal wordt gezien voor mogelijke terreurdreiging door jongeren door de professionals van de instellingen in de gemeente Ede en 3) de knelpunten van het netwerk van de instellingen binnen de gemeente Ede. Er is een kwalitatieve studie gedaan waarbij negen informanten zijn geïnterviewd. Uit deze interviews is gebleken dat er een netwerk binnen de gemeente Ede is, dat zich bezighoudt met het signaleren van jongeren omtrent terreurdreiging. Het netwerk bestaat onder andere uit leerkrachten, sociaal werkers, wijkagent, schoolagent, jongerenwerkers, het Veiligheidshuis en het ZAT (Zorg Advies Team van de middelbare scholen). De adviseur Veiligheid is een sleutelfiguur binnen het netwerk. Het eindstation voor alle signalen is het kennisteam in de gemeente Arnhem. Verder blijkt dat de jongeren vooral worden gesignaleerd in de buurt en school. Opvallend is daarbij dat de thuissituatie niet wordt gezien en het

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

onderscheid tussen puberaal en radicaal gedrag moeilijk te zien is. Hiermee wordt de onduidelijkheid vanuit de literatuur omtrent het radicaliseringsproces bevestigd.

Inleiding

Door terroristische aanslagen in New York (2001) en de recente aanslagen in Parijs (2015) en Brussel (2016) is de aandacht voor de aanslagplegers en hun proces toegenomen. Dit blijkt onder ander uit de aanbiedingsbrief van de minister Asscher van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2015). In de aanbiedingsbrief staat beschreven dat de dreiging van een aanslag en de uitgevoerde terroristische aanslagen de samenleving onder druk zetten. Als antwoord op deze druk is eerder het actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme opgesteld door het ministerie van Veiligheid en Justitie (2014). In het actieprogramma staan maatregelen en definities omtrent radicalisering beschreven. Aanvullend hierop komt uit eerder onderzoek naar voren dat steeds meer adolescenten en jongvolwassenen tussen de 15 tot 30 jaar radicaliseren (Buijs, Demant & Hamdy, 2006). Uit de (recent) gepleegde aanslagen, de aanbiedingsbrief, het actieprogramma en onderzoeksresultaten wordt duidelijk dat de dreiging voor terreur door jongeren een actueel en maatschappelijk vraagstuk is.

Aanpak Nederlandse overheid

De Nederlandse autoriteiten proberen radicalisering in een vroeg stadium tegen te gaan. Zo is gebleken dat deradicalisering mogelijk is (Demant, Slootman, Buijs, & Tillie, 2008). Hierbij wordt ingezet op de vroege signalering van terreurdreiging door jongeren. De vroege signalering van terreurdreiging gaat daarbij om mensen die geen geweld gebruiken en er niet mee dreigen. Het gaat namelijk om mensen die geweld overwegen of het gebruik van geweld noodzakelijk vinden om hun politieke doeleinden te bereiken (De Graaff, 2008). Samenwerking tussen de gemeentelijke instellingen om mogelijke terreurdreiging door jongeren op te sporen lijkt cruciaal (Demant & Graaf, 2010). Het beleid van de Nederlandse overheid zal dus vertaald moeten worden naar de praktijk en aangepast dienen te worden aan de verschillende gemeenten. Zodat deze jongeren vroeg gesignaleerd kunnen worden.

Integrale aanpak gemeenten

Tevens staat in het Actieplan Polarisatie en Radicalisering (2007-2011) van het ministerie van Binnenlandse Zaken dat de aanpak van polarisatie en radicalisering vooral een zaak is van lokaal bestuur. Professionals zoals: wijkagenten, jongerenwerkers, leraren en leerplichtambtenaar richten zich samen op preventie, signalering en interveniëren. Op lange termijn wordt preventie namelijk gezien als het beste beleid (Moghaddam, 2005). Het lokale netwerk binnen de gemeente is daarbij cruciaal bij het preventief aanpakken van radicaliserende jongeren (Asscher, 2015; Gielen, 2015).

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Daarnaast is de integrale aanpak ook nog een aandachtspunt, zo blijkt uit de quickscan die is uitgevoerd door Expertise-unit Sociale Stabiliteit (2015). Deze quickscan is uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in de expertise en het bestaande lokale beleid wat betreft radicalisering in de Nederlandse gemeenten. In 49 Nederlandse gemeenten is de quickscan uitgevoerd. Zo is gebleken dat er onder andere behoefte is aan de opbouw van lokale netwerken en kennisbevordering bij docenten. Ook in het actieprogramma Integrale Aanpak Jihadisme werd het vergroten van de deskundigheid van de eerstelijns hulpverleners als speerpunt benoemd. Onder deze eerstelijns hulpverleners wordt verstaan: 'professionals die vanuit hun werkzaamheden in direct contact staan met burgers (bijv. wijkagenten, docenten)'. Samenvattend wordt er door de overheid ingezet op een integrale aanpak van de gemeentelijke instellingen bij de signalering van jongeren die dreigen met terreurdaden en blijkt uit de quickscan dat er nog behoefte is aan kennisbevordering bij docenten en eerstelijns hulpverleners.

Signalen van jongeren

Welke aspecten in grotere mate en/of specifiek van toepassing zijn op het radicaliseringsproces van jongeren blijkt moeilijk te bepalen. Om meer inzicht te krijgen in het proces van deze jongeren, wordt ingezoomd op de start van het radicaliseringsproces met het uiteindelijke doel om deze jongeren te begrijpen en aanbevelingen te kunnen doen voor de signalering en begeleiding. Zodat de jongeren hun kennis en ideeën op een positieve wijze kunnen inzetten voor de maatschappij. Interessant is het om te kijken naar het netwerk van de gemeente Ede omtrent de signalering van terreurdreiging door jongeren. Er wordt hierbij ingezoomd op de vroege signalering van hulpverleners en instellingen. De onderzoeksvragen die daaruit voortvloeien zijn:

- Hoe ziet het netwerk eruit van de instellingen die zich bezighouden met de signalering van terreurdreiging door jongeren in de gemeente Ede?
- Wat wordt als een relevant signaal gezien door de professionals van de instellingen in de gemeente Ede voor mogelijke terreurdreiging door jongeren?
- Wat zijn de knelpunten van het netwerk van de instellingen binnen de gemeente Ede omtrent de signalering van terreurdreiging door jongeren?

Theoretisch kader

In deze studie staat het netwerk, de signalering en de belemmeringen rondom terreurdreiging door jongeren centraal. Hierop volgend worden de definities rondom dit vraagstuk uitgewerkt. Vervolgens worden modellen geschetst die het proces in kaart brengen.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Terminologie

Om het onderwerp te kunnen bespreken moet allereerst duidelijk worden wat er onder de termen radicalisering en terreur wordt verstaan. Wegens de complexiteit van het onderwerp is er geen eenduidig beeld binnen de literatuur te vinden en worden er verschillende definities gegeven voor de term radicalisering. Zo spreekt men over radicalisering wanneer een jongere, politieke of religieuze ideeën begint te ontwikkelen die fundamenteel tegen de schoolcultuur of algemene verwachtingen ingaan en de pedagogische of opvoedkundige relaties in toenemende mate op het spel zetten (Van San, Sieckelinck, & De Winter, 2015). Een andere definitie die gegeven wordt voor radicalisering is de groeiende bereidheid om ingrijpende veranderingen in de samenleving die in conflict zijn of een directe bedreiging vormen voor de bestaande orde, na te streven en te ondersteunen (Coppock & McGovern, 2014). Deze definities benadrukken het toenemen van radicale ideeën. Van San, Sieckelinck en De Winter (2013) wijzen echter op dat het hebben van extreme ideeën niet per definitie slecht hoeft te zijn. Ten slotte kunnen deze jongeren ook opgroeien als kritische burgers en meehelpen bij het vormen van de democratie.

De term terreur wordt ook wel aangeduid als terrorisme. Ministerie van Veiligheid en Justitie, Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2014) beschrijven terrorisme als: "het uit ideologische motieven dreigen met, voorbereiden of plegen van op mensen gericht ernstig geweld, dan wel daden gericht op het aanrichten van maatschappij ontwrichtende zaakschade, met als doel maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen, de bevolking ernstige vrees aan te jagen of politieke besluitvorming te beïnvloeden."

Ondanks dat radicalisering een onafhankelijk proces is, bestaat er een link met terrorisme. Radicalisering blijkt namelijk altijd vooraf te gaan aan terrorisme. Echter leidt radicalisering niet in alle gevallen tot terrorisme (Van San, Sieckelinck, & de Winter 2015) en niet altijd noodzakelijk tot geweld (Bovenkerk, 2010). Radicalisering hoeft dus niet altijd te leiden tot terreurdaden. Ook in het rapport van de AIVD 'Van Dawa tot Jihad' (2004) wordt deze link benadrukt. Zo staat de definitie van radicalisering beschreven als: het (actief) nastreven en/of ondersteunen van diep ingrijpende veranderingen in de samenleving, die een gevaar kunnen opleveren voor (het voortbestaan van) de democratische rechtsorde (doel), eventueel met het hanteren van ondemocratische methodes (middel), die afbreuk kunnen doen aan het functioneren van de democratische rechtsorde (effect)". Aldus kan in globale zin geconcludeerd worden dat radicalisering een proces is waarbij er in toenemende mate ideeën ontwikkeld worden die tegen de bestaande sociale orde of omgeving ingaan en mogelijk kan leiden tot terrorisme, maar het radicaliseringsproces leidt niet altijd tot geweld. Om die reden is er in dit onderzoek

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

gekozen voor de term terreurdreiging.

Stappen in het radicaliseringsproces

Om het radicaliseringsproces te definiëren, wordt vaak gebruik gemaakt van modellen met onderscheidende fases. Zo onderscheidt Borum (2003) de volgende vier fases die radicale jongeren kunnen doorlopen: 1. De identificatie van een onwenselijke situatie, 2. De beoordeling van een situatie als onrechtvaardig, 3. Het aanwijzen van een schuldige voor het onrecht en 4. De schuldige wordt gezien als het morele kwaad. Daarnaast gebruikt Moghaddam (2005) 'een trap' als metafoor voor het proces naar een terroristische daad. Hij beschrijft dat het proces begint op de begane grond en eindigt op het dak als er daadwerkelijk een terroristische aanslag wordt gepleegd. Daartussen bevinden zich vijf verdiepingen. Bij mensen die zich op de begane grond begeven speelt een bepaald perspectief van eerlijkheid, frustratie, schaamte, armoede, gebrek aan onderwijs en het waarnemen van onrecht een rol. Uiteraard gaat dit over miljoenen mensen, maar enkele van hen zullen naar een volgende verdieping gaan. Het beeld lijkt te ontstaan dat alleen arme mensen een aanslag plegen, maar dat is echter niet het geval. Immers worden terroristische daden niet alleen door hen gepleegd. Het opklimmen naar de eerste verdieping geldt voor mensen die streven naar rechtvaardigheid, zich gestresst voelen en onrechtvaardigheid ervaren (Brockner & Wiesenfeld, 1996). Mensen die bereid zijn om agressie in te zetten om hun doel te bereiken klimmen verder naar boven (Moghaddam, 2005). Concluderend spelen armoede, frustratie en gebrek aan onderwijs een rol in het proces naar een terroristische daad. Dit proces wordt versterkt door gevoelens van onrechtvaardigheid, stress en de bereidheid om agressie in te zetten.

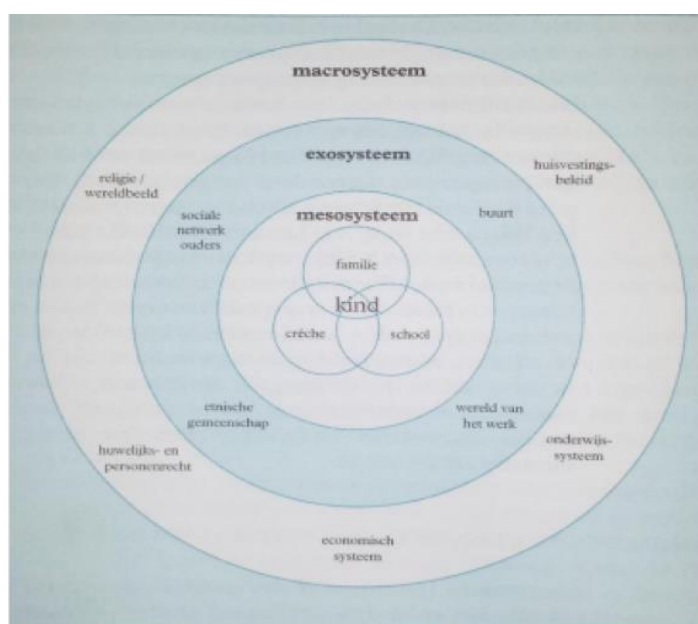
Invloedrijke omgeving

Uit onderzoek blijkt dat vooral de informele sociale netwerken van jongeren zoals jongerengroepen en vriendschapsbanden het radicaliseringsproces stimuleren (Coppock & McGovern, 2014). Zo refereren Van San, Sieckelinck en De Winter (2015) naar de pubertijd als periode waarin de ideologie ontwikkelt en er een wereldbeeld ontstaat. Het ecologisch model van Bronfenbrenner (1977) sluit hierop aan omdat de omgeving wordt meegenomen. In dit model worden vier systemen onderscheiden, namelijk het micro-, meso-, exo- en macrosysteem (figuur 1). Het model geeft de systemen weer die om een kind heen staan. In het microsysteem staan de mensen of instellingen waar het kind direct contact mee heeft, zoals familie, school en peers. Het geheel van microsystemen waar het kind deel van uitmaakt is het mesosysteem. Dit mesosysteem is niet op zichzelfstaand maar ingebed in een uitgebreide maatschappelijke omgeving. Het exosysteem bestaat uit formele en informele sociale structuren, die vooral invloed hebben op de ouders en daarmee indirect op het kind. Nog breder is het macrosysteem

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

waar vooral de cultuur en/of ideologie van de samenleving centraal staan en daarnaast belangrijke gebeurtenissen zoals oorlogen en natuurrampen. De ideologie van jongeren komt vaak voort uit een zoektocht naar een doel in het leven en de identiteit. Bovendien komt deze voort uit een verlangen om de wereld te verbeteren en ergens bij te willen horen (Van San, Sieckelinck & de Winter, 2015). Bronfenbrenner (1977) laat in zijn model zien dat de culturele en religieuze ideologie direct en indirect van invloed is op de microsystemen waar de jongeren toebehoren. Deze verschillende systemen zijn meegenomen in dit onderzoek om helder te krijgen welk systeem en de daarbij horende risicofactoren worden gezien door de professionals.

Figuur 1. Het ecologisch model van Bronfenbrenner (1977)

Triggerfactoren voor dreiging van terreur

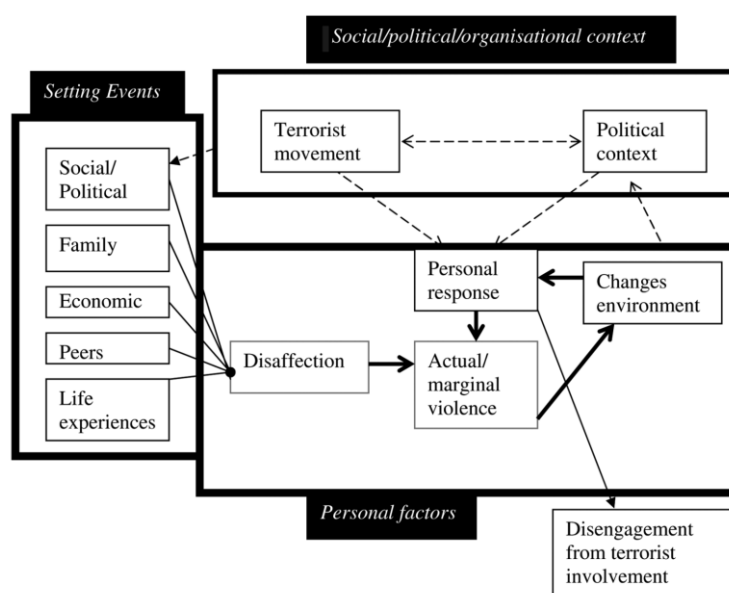
In het onderzoek van Feddes, Nickolson en Doosje (2015) staat onder andere beschreven dat radicalisering niet door één oorzaak valt te verklaren, maar voortvloeit uit diverse gebeurtenissen, drijfveren en persoonlijke eigenschappen. Zogenaamde triggerfactoren worden omschreven als gebeurtenissen die radicalisering in gang zetten en/of verder het proces in stand houden. Hieruit blijkt het lastig om crimineel geweld te onderscheiden van terreurdaden. De rol van religie en ideologie lijkt dan specifiek te zijn voor terreurdaden (Bovenkerk, 2010). Aanvullende hierop beschrijft De Graaf (2014) dat het vooral de onderlinge verhalen over onrecht en onderdrukking zijn, wat hen onderscheidt van een crimineel netwerk.

Daarnaast kan gekeken worden naar verschillende factoren en contexten die van invloed zijn op het daadwerkelijk gebruiken van terreurgeweld, zie figuur 2 (Taylor & Horgan, 2006). In het model wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende contexten.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Hiermee worden de gebeurtenissen in de omgeving, persoonlijke factoren en sociaal, politieke en organisatie beschreven. Bij persoonlijke factoren gaat het bijvoorbeeld om de emotionele status van een persoon. Daarnaast wordt de sociaal, politieke en organisatie context omschreven als politieke expressie en ideologie van een individu. Een element in de versterking van terreurgeweld is de toegenomen rol van de sociale, politieke en organisatorische context in het uitoefenen van controle over gedrag (Feddes et al., 2015). Hieruit blijkt dat er verschillende factoren en contexten van invloed zijn op het daadwerkelijk plegen van terreurdaden.

Figuur 2. Contexten om het daadwerkelijk plegen van geweld door een individu (Taylor & Horgan, 2006).

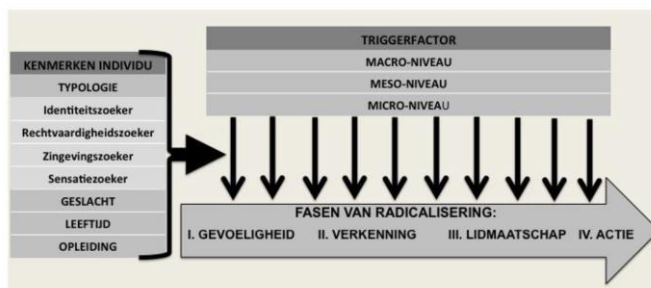
Uit onderzoek van Pyszczynski, Abdollahi, Solomon, Greenberg, Cohen en Weise (2006) blijkt dat de confrontatie met de eigen dood of die van naasten een trigger zijn voor het radicaliseringsproces. Hierdoor kunnen vraagtekens gezet worden bij de keuze van de politiek om geweld in te zetten bij conflicten. Wanneer daarbij doden vallen kan dit de bereidheid voor het inzetten van terreur bij jongeren juist versterken in plaats van verminderen.

Naast het contextenmodel van Taylor & Horgan (2006) kunnen triggers op verschillende niveaus van invloed zijn op de fases van het radicaliseringsproces van het individu, zie figuur 3 (Feddes et al., 2015). In dit model worden de verschillende systemen van Bronfenbrenner (1977) meegenomen. De fases van het radicaliseringsproces zijn 1. Gevoeligheid, 2. Verkenning, 3. Lidmaatschap en 4. De actie. Het overgaan van de eerste naar de tweede fase is het moment dat individuen vragen

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

gaan stellen over hun bestaan en achter alternatieve wereldbeelden gaan staan. Dit is een doorslaggevende fase voor het radicaliseringsproces (Wiktorowicz, 2004). Dit lijkt daarom een fase te zijn die cruciaal is om gesignaleerd te worden door professionals en overheidsinstellingen. Ook het verdiepen in de beweegredenen en het onderscheid maken tussen pubergedrag en radicaal gedrag wordt aangeraden. Daarbij moet het gedrag beoordeeld worden op de ernst en schadelijkheid voor de jongeren zelf of zijn omgeving (Spee & Reitsma, 2010).

Figuur 3. *Het triggermodel van radicalisering* (Feddes et al., 2015)

Methode

Design

Om antwoord te geven op de drie onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksoepzet. Er zijn negen halfopen interviews afgenomen bij negen informanten die werkzaam zijn in de gemeente Ede, Gelderland. De informanten komen bij het uitvoeren van hun functies in contact met de jongeren, beoordelen hun gedrag of zijn verantwoordelijk voor maatregelen die voor de jongeren in gemeente Ede gelden. Naast de halfopen interviews is ook een informatiebijeenkomst voor vaders bijgewoond. Deze bijeenkomst vond plaats in een moskee in de gemeente Ede en ging over opvoeding en (mogelijk) radicaliserende jongeren.

Benadering informanten

Alle informanten zijn benaderd via een algemene e-mail (bijlage 1). Hun contactgegevens zijn verzameld via een contactpersoon bij de gemeente Ede. De informanten zijn geselecteerd op hun functieomschrijving bij de verschillende (jeugd)organisaties binnen de gemeente Ede. Op deze wijze is geprobeerd om een zo groot mogelijke afspiegeling te krijgen van het netwerk dat zich bezighoudt met het signaleren van terreurdreiging door jongeren. Er is vervolgens een e-mail gestuurd naar veertien personen. In de e-mail werd gevraagd om deel te nemen aan dit onderzoek. Daarnaast werd het onderwerp radicalisering en het doel van het onderzoek uitgelegd. Er werden veertien informanten benaderd, waarvan twee informanten niet hebben gereageerd op de e-mail en drie informanten hebben aangegeven niet te willen

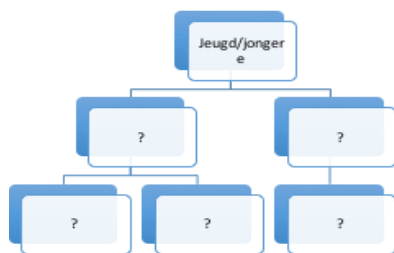
SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

deelnemen aan het interview. Redenen die hiervoor werden gegeven waren onvoldoende tijd voor een interview en twee gaven aan te weinig kennis van het onderzoeksonderwerp te hebben. Uiteindelijk hebben negen informanten teruggemailed dat zij wilde meewerken aan een halfopen interview. De verdere communicatie verliep bij twee van de acht informanten telefonisch en bij zes van de acht verliep al het contact tot aan het interview via e-mail. Alle informanten zijn benaderd in april. De informanten waren werkzaam bij Welzijnsorganisatie Malkander, Politie Ede, Het Veiligheidshuis, de gemeente Ede en Regionaal Opleidingen Centrum Ede. De uitnodiging voor de bijeenkomst in de moskee is verkregen via één van de informanten. Deze informant heeft de onderzoekers op eigen initiatief uitgenodigd.

Afname van topics interview

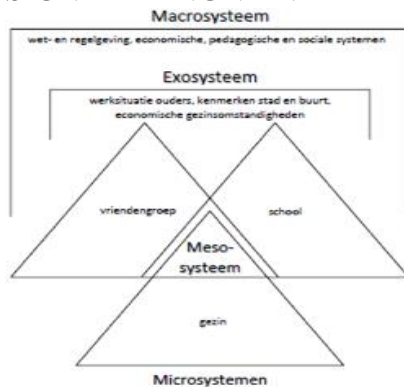
De halfopen interviews zijn afgenomen tussen 20 april 2016 en 20 mei 2016 en elk interview duurde tussen de 30 en 55 minuten. De interviews werden aan de hand van een vooraf opgestelde topiclijst (bijlage 2) afgenomen. Deze topiclijst is ingedeeld aan de hand van de drie onderzoeksvragen. De onderwerpen van de topiclijst zijn opgesteld aan de hand van het ecologische model van Bronfenbrenner (1977), zie figuur 5. Tijdens het afnemen van het interview waren twee onderzoekers en één informant aanwezig. Één onderzoeker stelde de vragen en de andere onderzoeker observeerde en vulde aan wanneer er vragen van de topiclijst niet aan bod kwamen. De volgorde van de topics kon gedurende het gesprek gevarieerd worden. Aan het begin van elk interview stelden de onderzoekers zich voor, werd het doel van het onderzoek uitgelegd en werd om toestemming voor de geluidsopname gevraagd. Vervolgens werd aan de hand van de grafische weergave (figuur 4 en 5) het interview kort toegelicht. Daarna werden de werkzaamheden van de informant belicht. Er werd gevraagd hoe de informant in zijn werkzaamheden in contact komt met de jongeren. Hierbij werd een grafische weergave getoond (figuur 4) en werd in kaart gebracht wat de afstand tussen de jongeren en de informant is en op welk systeem de informant zicht heeft (figuur 5).

Figuur 4. *Grafische weergave afstand jongeren*

Figuur 5. *Het ecologisch model van Bronfenbrenner (1977).*

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Tevens werd gevraagd over het brede begrip 'radicalisering'. De vraag die gesteld werd is: wat verstaat u onder radicaal gedrag bij jongeren? Ook werd er tijdens het interview gefocust op de signalering. Vragen die in willekeurige volgorde gesteld werden zijn: wat zijn voor u mogelijke signalen voor mogelijk radicaal gedrag bij jongeren? Wanneer maakt u zich zorgen over een jongere? Waar ligt voor u de grens van puberaal gedrag naar mogelijk radicaal gedrag? Tijdens dit onderdeel van het interview werd ook ingegaan op de huidige situatie. De vraag die gesteld werd is: bent u door de huidige situatie oplettender/waakzamer op gedrag van jongeren dan bijvoorbeeld 10 jaar geleden? Om daarnaast het beleid meer inzichtelijk te maken werd gevraagd: zijn er voor uw functie richtlijnen/beleid over het signaleren van radicaal gedrag? Zo ja wat zijn die? Tevens werd de nadruk gelegd op het netwerk en de kwaliteit ervan. Om het netwerk in kaart te brengen werd gevraagd: als u een signaal waarneemt, wat is dan voor u de volgende stap? Als u op bepaalde gebieden juist geen zicht heeft, wie heeft dat dan wel? Heeft u daar dan vervolgens contact mee? Als u zich zorgen maakt over een jongere met wie heeft u daarover contact? Ondervindt u belemmeringen bij het delen van signalen in het contact met andere instanties. Tenslotte werden eventuele suggesties gevraagd voor verbeteringen voor het netwerk. Afsluitend werd de informant bedankt voor de medewerking en gevraagd of hij/zij behoefte had om het onderzoek in te zien. Alle informanten hadden hier behoefte aan.

Dataverwerking en analyse

Nadat de interviews waren afgenomen, is van elk interview een verbatim opgemaakt en van de informatiebijeenkoms is een verslag gemaakt. Vervolgens zijn de teksten geanalyseerd. De relevante stukken tekst, die een antwoord kunnen geven op de onderzoeksvragen, zijn gemarkeerd. Daarna zijn deze gemarkeerde stukken samengevat. Er is zoveel mogelijk geprobeerd om de ware tekst aan te houden zodat de geldigheid en daarmee de validiteit van het onderzoek werd te vergroot. Interview 1 is door beide onderzoekers geanalyseerd. De gemarkeerde stukken zijn met elkaar vergeleken en bediscussieerd. Vervolgens zijn de samengevatte stukken tekst gecodeerd

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

op inhoud en hieruit zijn drie kernlabels ontstaan: netwerk, signalering en thuissituatie. Deze labels zijn alle drie onderverdeeld in sublabels (bijlage 3). De volgende sublabels zijn zo ontstaan: A: netwerk, A.1: integraal overleg, A.2: kwaliteit netwerk, A.3: Arnhem, A.4: beleid, A.5: frequentie overlegvorm, A.6: afstand van jongeren, A.7: bespreking binnen eigen organisatie, C: signalering, C.1: kwaliteit signalering, C.2: signalen van jongeren, C.3: combineren van signalen, C.4: wie signaleert, C.5: pubergedrag en D: thuissituatie. Vervolgens zijn alle kernlabels en sublabels van alle interviews gegroepeerd en zijn er labelrijen gemaakt op inhoud (bijlage 4). Aan de hand van de labels is geprobeerd om antwoord te geven op de onderzoeksvragen.

Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te bevorderen is er gebruik gemaakt van triangulatie. Ook zijn er veel verschillende professionals ondervraagd die verschillende functies bekleden om een zo ruim mogelijk beeld te krijgen van het netwerk. Hiermee wordt voorkomen dat er maar een beperkt deel van het netwerk wordt belicht. Ook wordt sociale wenselijkheid hiermee beperkt. Daarnaast is om de begripsvaliditeit te waarborgen, de definitie van radicalisering teruggekoppeld aan de respondent. Vervolgens is gevraagd dit begrip toe te lichten met voorbeelden. Zo om er ook achter te komen wat de respondenten verstaan onder de term radicalisering. Verder is er één interview uit het onderzoek weggelaten. Dit interview was afgenomen bij een jeugdboa werkzaam in de gemeente Ede. Nadat het interview is afgenomen is de audio opname onjuist bewaard waardoor er geen verbatim kon worden opgesteld. Omwille van de betrouwbaarheid van dit onderzoek is er voor gekozen om dit interview uit de analyse te laten. Het onderzoek is uitgevoerd in de gemeente Ede waardoor generaliseerbaarheid naar andere gemeenten echter niet mogelijk is.

Resultaten

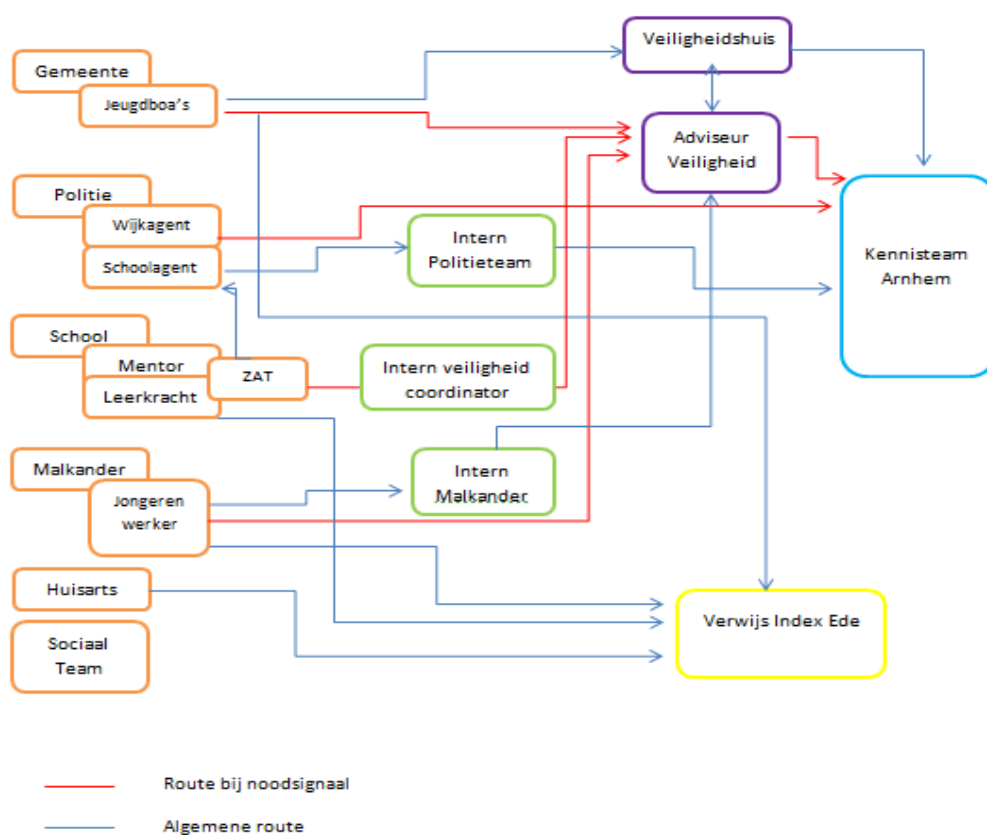
Netwerk

Allereerst is, met behulp van de informatie van de informanten, het netwerk van de instellingen in de gemeente Ede in kaart gebracht. In figuur 6 staat het netwerk weergegeven. Deze weergave is niet compleet, gezien huisartsen en het sociaal team niet zijn geïnterviewd. Hierdoor is geen route weergegeven bij het sociaal team. De route van de huisarts en de jeugdboa is gebaseerd op informatie van de andere informanten en dus een indicatie. Verder zijn er verschillende routes gevonden. De rode lijn geeft de route weer bij een urgent signaal en de blauwe lijn staat voor de algemene route met wie de informanten de signalen van de jongeren deelden. Uit informatie van de interviews werd bij een noodsignaal een directe route gevolgd naar de adviseur Veiligheid door de jongerenwerkers, het ZAT en de jeugdboa. De wijkagent gaf echter aan dat het signaal

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

eerst gedeeld werd met het kennisteam in Arnhem, vanuit daar werd het signaal gedeeld met de adviseur Veiligheid. De schoolagent benoemde de adviseur Veiligheid niet in het interview. Verder gaven de wijkagent, schoolagent, jongerenwerkers en studentenbegeleider aan dat zij direct contact hebben met de jongeren en hen signaleren. De procesregisseur, adviseur Veiligheid en de zorgcoördinator gaven aan dat zij de jongeren indirect signaleren. Zij verwezen de signalen door naar anderen. Uiteindelijk werden de signalen doorverwezen naar de gemeente Arnhem.

Figuur 6. Gemeentelijk netwerk Ede

De informanten gaven aan dat alle urgente signalen worden doorverwezen en overwogen door het kennisteam in Arnhem. Zo bestaat er een samenwerking tussen het Veiligheidshuis in Ede en Arnhem.

Procesregisseur: "...de gemeente komt dan bij ons op de lijn en wij zeggen dan, wij kennen de jongere en dragen dan het hele dossier plus die melding over naar Arnhem."

Daarnaast gaven de informanten aan dat er regelmatig overleg plaatsvindt tussen de verschillende instanties.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Jongerenwerker: *"...ja maar eerst via het Veiligheidshuis. En een jeugdboa of de wijkteam kan je daarna ook nog bij gaan praten..."*

Zorgcoördinator: *"... daar zitten counselors in die casussen aandragen en daar zitten maatschappelijk werk, politie, RMC, leerplicht, schoolarts erbij in om mee te helpen denken van wat is het beste voor deze student..."*

Naast het integraal overleg vermeldde de informanten dat er ook intern overleg plaatsvindt bij de instellingen politie en Regionaal Opleidingen Centrum.

Schoolagent: *"... ik draag dat eigenlijk over aan een ander persoon. Bij ons op het bureau zijn twee mensen, die zijn opgeleid voor die signalering van radicalisering en wat die dan waarschijnlijk gaan doen is de wijkagent benaderen."*

Ook gaf een jongerenwerker aan dat hij officieel de signalen eerst in zijn eigen organisatie moet bespreken, maar dat hij in de praktijk de noodsignalen direct doorgaf aan de adviseur Veiligheid. Hij gaf hiervoor als reden dat hij anders niet weet waar de signalen blijven in het interne netwerk.

Jongerenwerker: *"...In principe als ik het via de officiële weg moet doen. Moet ik eerst binnen mijn eigen organisatie, binnen Malkander. Bij de leidinggevende moet zeggen; ik heb hier een signaal. Wat moeten we hiermee? Dan moet hij aan de slag. Maar weetje, ik denk bij mezelf van het gaat allemaal veel te lang. Via veel schuif. Ik weet niet waar het terecht komt..."*

Signalering van jongeren

Allereerst bevestigden informanten de moeilijkheid van het signaleren van terreurdreiging door jongeren.

Wijkagent: *"...nee, dat is het moeilijke natuurlijk. Dat is een proces. Dat kan in 3 maanden tijd gewoon gebeuren. Dus dat gaat heel snel...dus weetje als ik daar echt zicht op moet hebben, moet ik bijna dagelijks contact met iemand hebben. Nouja, dat is al bijna niet te doen. Dus daarom ligt het heel erg verborgen en zo iemand ligt er ook niet mee."*

Daarnaast benoemde de informanten een combinatie van signalen van terreurdreiging door jongeren. In tabel 1 staan deze signalen weergegeven en zijn gekoppeld aan de verschillende systemen van het ecologische model.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Tabel 1. Signalen van mogelijke terreurdreiging per systeem

Gedragsverandering (micro/meso)	afschermen van de klas, andere vrienden, minder aanspreekbaarheid, niet meer in contact gaan met vrienden, afzijdig houden, spontane jongen neemt geen deel meer aan activiteiten, afsluiten van maatschappij/gemeenschap, vrienden, helemaal bekeren Islam, school en niet meer met mannen in gesprek willen gaan.
Opvallende uitspraken (micro)	bepaalde teksten uitspreken, anti-seministische uitlatingen.
Crimineel gedrag (micro)	opzoek naar geweld, criminele activiteiten of verdenkingen, georganiseerd plan, contacten met niet echt goede jongens
Verandering in uiterlijk (micro)	andere kleding en in no time veranderen, weinig kleding tot gesluierd
Verzuim (meso)	schoolverlaters, verzuim speelt een rol en verzuim was hoog

Verder gaven de informanten aan dat er een duidelijke grens is tussen pubergedrag en radicaal gedrag.

Wijkagent: "...het gaat echt om het afstoten. Die stappen die hij in een keer onderneemt."

Studentenbegeleider: "...nou dan zie je dus dat steeds een verharding kwam in haar opstelling. Dan zag, dan hoorde we ook steeds ingestudeerde antwoorden wat ze gaf. Dus het was niet meer het spontane meisje die antwoord gaf op de vragen...dat op een gegeven moment deuren dichtgaan en er gesprekken verstarren enzo. En dan heb je het over de richting van het fundamentalisme."

Daarnaast gaf de studentenbegeleider aan dat het eigenlijk al te laat was als er een verharding in de opstelling van de jongere wordt opgemerkt.

Ten slotte gaven meerdere informanten aan dat de thuissituatie slecht in beeld is. Jongerenwerker 1: "...niet echt. Wat wij vanuit het wijkteam doen is eigenlijk tot aan de voordeur." Vanuit de school is er soms wel een ingang in de thuissituatie.

Studentenbegeleider: "...de meeste ouders die zijn heel erg bereid om mee te denken en mee te kijken. Maar je hebt studenten inderdaad die proberen eilandjes te bouwen. Dus de school is school en straat is voor mij straat en thuis is voor mij thuis en mag niet verbindingen gelegd worden en sommige studenten proberen dat echt zo te houden...ik heb weleens ouders meegemaakt die zeggen nou ik praat niet met jou of ga alsjeblieft niet met mijn zoon praten want als hij dit weet dan wordt de relatie nog meer verstoord."

Knelpunten netwerk

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Verschillende informanten gaven aan dat niet altijd de afgesproken route wordt gevolgd. Dit gold niet alleen voor de jongerenwerker, ook de politie heeft een andere route waarbij direct contact werd gezocht in de gemeente Arnhem.

Wijkagent: *"...en als ik iets heb vanuit de wijk dan breng ik het naar het veiligheidshuis...maar ik ga natuurlijk niet als het over radicaliseren gaat, ga ik dat niet bij het Veiligheidshuis brengen. Ik breng het op het niveau waar het thuis hoort...als daar nou iets van een bron van radicalisering in zit. Dan weten wij dat ook, maar dan moet dat naar Arnhem. Dus anders ga je allemaal uit de bocht vliegen."*

Daarnaast gaven de informanten aan dat scholen lastig informatie willen doorspelen.

Procesregisseur: *"...dat is een vrij lastige school om erbij te betrekken, ik merk, omdat er zoveel verschillende afdeling zijn. Iedereen heeft weer een eigen portefeuille, dat maakt het heel moeilijk om goede afspraken mee te maken...ja ze zijn heel bang voor imagoschade natuurlijk..."*

Wijkagent: *"...want scholen willen dat wel een beetje verstopt houden. Ze hebben de info wel, maar ze houden het verstopt...om de naam."*

De zorgcoördinator bevestigt dat het delen van informatie moeilijk is wegens de vertrouwensband.

Zorgcoördinator: *"...dat is altijd de crux. Als je het inbrengt dan moet je het anoniem doen omdat de student geen toestemming gegeven heeft."*

Studentenbegeleider: *"...maar sommige collega's zijn ook inderdaad die proberen zoveel mogelijk bij zich te houden en dan achteraf hoor je dat het al eigenlijk 10 stappen verder zijn met het escaleren van het probleem en dan word ik pas betrokken"*

Naast de school benoemden ook andere informanten belemmeringen in het delen van informatie.

Jongerenwerker: *"...ik wel het gevoel dat ik heel veel deel en daar niet echt respons op krijg. Dan ga je je wel afvragen van leest iedereen dat wel? Of gebeurt daar iets mee? En dat zou ik wel op prijs stellen dat daarin in ieder geval een wederkerige voorziening in komt. Want ik zie de jongeren maar ik ben niet alleen de enige."*

Jongerenwerker: *"...tot wat ik kan zeggen kan ik bepaalde dingen zeggen. Soms wel, soms kan ik wel wat zeggen. Soms kan ik niet wat zeggen. Ligt er ook aan. Wat ik weet. Wat ik wil zeggen ook. Maar ik kijk altijd naar het belang van de jongere."*

Conclusie en Discussie

Om te onderzoeken hoe het gemeentelijk netwerk van Ede functioneert ten aanzien van terreurdreiging door jongeren zijn de volgende drie onderzoeksvragen opgesteld. *Hoe ziet het gemeentelijke netwerk eruit van de instellingen die zich*

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

bezig houden met de signalering terreurdreiging door jongeren in de gemeente Ede? Wat wordt als een relevant signaal gezien door de professionals van de instellingen in de gemeente Ede voor mogelijke terreurdreiging door jongeren en wat zijn de knelpunten van het netwerk?

Concluderend blijkt dat de gemeente Ede over een breed netwerk beschikt. Binnen dit netwerk vindt er zowel integraal als intern overleg plaats. Verder benoemen de informanten verschillende gedragingen van jongeren op meso- en micro niveau als mogelijk signaal voor terreurdreiging door jongeren (tabel 1). Opvallend is daarbij dat de thuissituatie niet wordt gezien en het onderscheid tussen puberaal en radicaal gedrag moeilijk te signaleren is.

Netwerk

Er blijken een aantal verschillende overlegstructuren te zijn. Er vindt zowel binnen de organisaties (intern) als tussen de organisaties (extern) integraal overleg plaats. Het intern overleg vindt plaats bij de politie, Regionaal Beroepsonderwijs en Malkander. Zij bespreken signalen aan hun eigen casustafel. Naast intern overleg vindt er integraal overleg plaats op wijkniveau middels overleg binnen een wijkteam, op schoolniveau middels overleg binnen het ZAT en op gemeentelijk niveau binnen het Veiligheidshuis. In het Veiligheidshuis worden casussen van jongeren en jeugdgroepen besproken door verschillende professionals. Aanwezig bij deze integrale casuoverleggen zijn: politie, wijkagent, huisarts, jongerenwerkers, procesregisseur, adviseur Veiligheid en sociaal werkers. Naast het integraal overleg vindt er ook intern overleg plaats binnen de verschillende instellingen. Verder houden de professionals in Ede elkaar op de hoogte door middel van verschillende contactsystemen, waaronder de Verwijsindex.

Daarnaast blijkt uit de resultaten dat er verschillende routes zijn binnen dit netwerk (figuur 6). De wijkagent, schoolagent, jongerenwerker en studentenbegeleider staan in direct contact met de jongeren. Zij signaleren de jongeren en geven dit door aan de procesregisseur van het Veiligheidshuis, de adviseur Veiligheid en de zorgcoördinator (ZAT). De adviseur Veiligheid blijkt echter een sleutelfiguur binnen het netwerk van de gemeente Ede, omdat hij via verschillende professionals de signalen direct binnen krijgt. Wanneer er een noodsignaal bij de adviseur Veiligheid binnenkomt of bij het Veiligheidshuis wordt geconstateerd dat er meerdere signalen zijn voor terreurdreiging, wordt de casus in zijn geheel overgedragen naar de regio Arnhem. Daar zijn experts aanwezig die zich buigen over de casus. Ook de wijkagent blijkt een directe route met Arnhem te hebben en heeft dus geen direct contact met de adviseur Veiligheid omtrent terreurdreiging door jongeren. Aldus kan geconcludeerd worden dat er verschillende routes zijn binnen het netwerk van de gemeente Ede om signalen binnen en tussen de organisaties te delen, waarbij het eindstation in gemeente Arnhem ligt.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Signalering

Vanuit de literatuur is er geen eenduidig beeld te vinden over de signalering van terreurdreiging door jongeren. Uit de uitspraken van de informanten blijkt tevens dat het signaleren van deze jongeren als moeilijk wordt ervaren. Informanten benadrukken wel het belang van het combineren van meerdere signalen. Dit sluit aan bij het onderzoek van Feddes et al., (2015) over triggerfactoren. Daarin wordt beschreven dat radicalisering niet door één oorzaak valt te verklaren, maar voortvloeit uit diverse gebeurtenissen, drijfveren en persoonlijke eigenschappen. Daarnaast sluit dit ook aan bij het ecologisch model van Bronfenbrenner (1977) die de verschillende systemen uit de omgeving meeneemt. Door middel van het integraal overleg tussen de verschillende instellingen komt de gemeente Ede tegemoet in het detecteren en combineren van verschillende signalen van terreurdreiging door jongeren.

Verder geven de informanten aan dat gedragsverandering, opvallende uitspraken, crimineel gedrag, verandering in uiterlijk en verzuim op micro- en mesoniveau duidelijke signalen zijn in het proces van deze jongeren. Volgens Wiktorowicz (2004) moeten jongeren die overgaan van de eerste fase (gevoeligheid) naar de tweede fase (verkenning), zoals beschreven in het triggermodel (Feddes et al., 2015), gesignaleerd worden door professionals. Geconcludeerd kan worden dat de verschillende informanten deze overgang detecteren.

Knelpunten

Het opvangen van signalen vanuit de thuissituatie blijkt echter lastig voor de professionals. Zij signaleren namelijk tot aan de voordeur. Hierdoor komen signalen niet of pas later bij de professionals terecht doordat ze alleen de signalen op straat, in het buurthuis en op school opvangen. Alleen vanuit de school is er soms sprake van een mogelijke ingang in de thuissituatie.

Aanvullend hierop blijkt uit de resultaten dat de kwaliteit van het netwerk nog verbeterd kan worden. Zo geven de jongerenwerkers aan dat zij belemmeringen ervaren bij de wederkerigheid van het netwerk. Daarmee wordt bedoeld, dat zij geen terugkoppeling krijgen. Dit zorgt voor onduidelijkheid en draagt niet bij aan het vormen van een transparant netwerk.

Daarnaast geven meerdere informanten aan dat zij belemmeringen ervaren bij het delen van informatie met andere professionals. Het gaat met name om het in acht nemen van de privacyregels van de organisaties en wetgeving van Nederland. Opvallend hierbij is dat in het artikel van Gielen (2015) deze belemmeringen worden benoemd en er gewezen wordt op een e-learning module over privacy. Deze module is niet teruggehoord bij de informanten in Ede en kan mogelijk een aanbeveling zijn. Naast de belemmering van de privacy wordt ook het delen van informatie met en door scholen

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

genoemd. De school wordt als gesloten ervaren en het imago van de scholen wordt daarvoor als argument gegeven. Terwijl vanuit de school wordt ervaren dat het lastig is om informatie te delen vanwege de vertrouwensband met de leerlingen. Hiermee wordt het delen van informatie bevestigd vanuit de school, maar wordt een ander achterliggend argument gegeven.

Bovendien blijkt dat het signaleren in het verschil tussen pubergedrag en radicaal gedrag als belemmering wordt ervaren. Er is een duidelijk verschil, maar de grens lijkt moeilijk aan te geven door informanten. Als verschil tussen pubergedrag en radicaal gedrag wordt door een informant genoemd, dat de deuren dichtgaan en gesprekken verstarren. Echter is het op dat moment al te laat om in te grijpen. Vanuit de literatuur is er nog veel onduidelijk in de definities omtrent radicalisering en terreurdreiging door jongeren. Radicalisering hoeft niet per definitie slecht te zijn (Van San, Sieckelinck, & De Winter, 2015). Echter wordt in beleidsstukken regelmatig de link gelegd met terreur en terrorisme. Terwijl terrorisme niet altijd het eindstation hoeft te zijn van het radicaliseringsproces. Doordat in de vroege signalering belemmeringen worden ervaren door professionals, namelijk het onderscheiden van pubergedrag met radicaal gedrag, wordt hiermee de essentie van het probleem duidelijk gemaakt. Uit het Actieplan Polarisation en Radicalisering (2007-2011) blijkt immers dat de Nederlandse autoriteiten zich onder andere richten op preventie middels vroege signalering door professionals. Wanneer belemmeringen worden ervaren in deze vroege signalering is het de vraag of deze preventieve aanpak effectief zal zijn. Aldus hebben de professionals te maken met een maatschappelijk probleem. Wanneer de definities omtrent dit vraagstuk duidelijker worden beschreven zal dit ten goede komen in de vroege signalering. Hier zou in de toekomst meer onderzoek naar gedaan moeten worden.

Het onderzoek

Een sterk punt van het onderzoek zijn de interviews met professionals die in de gemeente Ede werkzaam zijn. Zij hebben allemaal met de doelgroep te maken en hebben hun ervaringen gedeeld. Hierdoor is de signalering van terreurdreiging door jongeren vanuit verschillende perspectieven bekeken. Het onderzoek naar het netwerk en de signalering kent desondanks zijn beperkingen. In het onderzoek zijn namelijk niet alle perspectieven van de professionals aan bod gekomen. Zo mist er het perspectief van Veilig Thuis, het wijkteam, huisarts en/of een sociaal medewerker die bij de gezinnen thuiskomt. Om die reden moeten de resultaten met voorzichtigheid en de juiste nuance gelezen worden. Daarnaast kunnen de resultaten niet gegeneraliseerd worden naar andere gemeenten. Tot slot zou in een mogelijk vervolgonderzoek de kwaliteit van integraal overleg binnen andere gemeenten en de grens tussen pubergedrag en signalen van terreurdreiging door jongeren verder kunnen worden onderzocht.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Literatuur

- AIVD (2007). Van dawa tot jihad. De diverse dreigingen van de radicale islam tegen de democratische rechtsorde. Den Haag: Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.
- Borum, R. (2003). Understanding the terrorist mindset. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 72, 7-10.
- Bovenkerk, F. (2010). *Uittreden: Over het verlaten van criminele organisaties*. Amsterdam: University Press.
- Brockner, J. M., & Wiesenfeld, B. M. (1996). An integrative framework for explaining reactions to decisions: Interactive effects of outcomes and procedures. *Psychological Bulletin*, 120, 189–208. doi:10.1037/0033-2909.120.2.189
- Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist*, 32, 513. doi:10.1037/0003-066X.32.7.513
- Buijs, F. J., Demant, F., & Hamdy, A. (2006). *Strijders van eigen bodem. Radicale en democratische moslims in Nederland*. Amsterdam: University Press.
- Coppock, V., & McGovern, M. (2014). 'Dangerous Minds'? Deconstructing Counter-Terrorism Discourse, Radicalisation and the 'Psychological Vulnerability' of Muslim Children and Young People in Britain. *Children & Society*, 28, 242-256. doi: 10.1111/chso.12060
- Demant, F., & Graaf, B. D. (2010). How to counter radical narratives: Dutch deradicalization policy in the case of Moluccan and Islamic radicals. *Studies in Conflict & Terrorism*, 33, 408-428. doi: 10.1080/10576101003691549
- Demant, F., Slootman, M., Buijs, F., & Tillie, J. (2008). *Teruggang en uittreding: Processen van deradicalisering ontleed*. Amsterdam: IMES.
- De Graaf, B. A. (2014). De vlam van het verzet. Nederlandse strijders in het buitenland, vroeger en nu. Anton de Komlezing. Verkregen van: <http://www.verzetsmuseum.org>
- De Graaff, B. (2008). Hoe breed? Contraterrorisme-en radicaliseringsbeleid onder de loep. *Monitor Racisme & Extremisme*, 8, 125-140.
- De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2015, Oktober). Aanbieding onderzoeken quickscan gemeenten en triggerfactoren radicalisering (2015-0000267910). Den Haag, Asscher, L.F.
- Feddes, A. R., Nickolson, L., & Doosje, B. (2015). Triggerfactoren in het Radicaliseringsproces. Expertise-unit Sociale Stabiliteit, Universiteit van Amsterdam, Nederland.
- Koninkrijksrelaties, M. V. B. Z. (2007-2011). Actieplan polarisatie en radicalisering. Den Haag.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Ministerie van Veiligheid en Justitie, Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, & Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid (2014).

Actieprogramma integrale aanpak jihadisme. Overzicht maatregelen en acties. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Moghaddam, F. M. (2005). The staircase to terrorism: A psychological exploration. *American Psychologist*, *60*, 161. doi: 10.1037/0003-066X.60.2.161

Pels, T., & de Ruyter, D. J. (2012). The influence of education and socialization on radicalization: An exploration of theoretical presumptions and empirical research. *Child & Youth Care Forum*, *3*, 11-325.

Pyszczynski, T., Abdollahi, A., Solomon, S., Greenberg, J., Cohen, F., & Weise, D. (2006). Mortality salience, martyrdom, and military might: The great Satan versus the axis of evil. *Personality and social psychology bulletin*, *32*, 525- 537.

Rijksoverheid (2015). *Quickscan Radicalisering en Maatschappelijke Spanningen een verkennend onderzoek onder gemeenten naar lokale problematiek, beleid en behoeften*. Expertise-unit Sociale Stabiliteit. Verkregen van: <https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2015/10/12/quickscan-radicalisering-en-maatschappelijke-spanningen/quickscan-radicalisering-en-maatschappelijke-spanningen>

Sieckelinck, S., Kaulingfreks, F., & De Winter, M. (2015). Neither Villains Nor Victims: Towards an Educational Perspective on Radicalisation. *British Journal of Educational Studies*, *63*, 329-343. doi:10.1080/00071005.2015.1076566

Silber, M. D., Bhatt, A., & Analysts, S. I. (2007). *Radicalization in the west: The homegrown threat*. New York: Police Department.

Spee, I., & Reitsma, M. (2010). *Puberaal, lastig of radicaliserend? Grensoverschrijdend gedrag van jongeren in het onderwijs*, 's-Hertogenbosch: KPC Groep.

Stahelski, A. (2004). Terrorists are Made, Not Born. *Journal of Homeland Security*, *29*-149.

Taylor, M., & Horgan, J. (2006). A conceptual framework for addressing psychological process in the development of the terrorist. *Terrorism and Political Violence*, *18*, 585-601. doi:10.1080/09546550600897413

Van San, M., Sieckelinck, S., & de Winter, M. (2015). *Formers & Families: Transitional journeys in and out of extremisms in the United Kingdom, Denmark and The Netherlands*. Den Haag: National Coordinator Security and Counterterrorism (NCTV)

Van San, M., Sieckelinck, S., & de Winter, M. (2013). Ideals adrift: an educational approach to radicalization. *Ethics and Education*, *8*, 276-289. doi:10.1080/17449642.2013.878100

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Van Dale (2016) woord terreur website o.i.d. drs. Amy-Jane Gielen, A.G. Advies B.V. In opdracht van VNG en NGB, 2 juni 2015. De rol van gemeenten in de aanpak van radicalisering

Wiktorowicz, Q. (2004). *Joining the cause: Al-Muhajiroun and radical Islam*. Department of International Studies, Rhodes College, Memphis, USA.

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN
Bijlage

Bijlage 1: algemene aanvraagbrief

Beste,

Wij zijn Sherene Devid en Mirella van den Burg en studeren aan de Universiteit van Utrecht met studierichting maatschappelijke opvoedingsvraagstukken (pedagogische wetenschappen). Voor onze Bachelor thesis willen wij graag onderzoek doen in de gemeente Ede naar de hulpverlening aan jongeren die signalen laten zien van vervreemding en radicalisering. Wij zijn benieuwd naar het beleid van gemeente Ede, denk aan informatie over buurtteams, jongeren werkers, hulpverleningsprojecten, beleidsmedewerkers etc. Daarom zouden wij graag een afspraak met u willen maken voor een interview om de gemeentelijke instellingen betreffende dit onderwerp in kaart te brengen. Door te kijken naar verschillende instellingen hopen wij met dit onderzoek een bijdrage te leveren aan een overzicht van de hulpverlening binnen de gemeente Ede. Mocht u daarin geïnteresseerd delen we dit eindverslag met alle plezier met u.

Wij zijn ons ervan bewust dat dit een complex en gevoelig vraagstuk is en daarom willen wij laten weten dat wij zorgvuldig met de gegevens zullen omgaan en de privacy van de deelnemers zullen waarborgen. Daarnaast zullen wij geen informatie doorspelen naar de media. Onze begeleider Chris Baerveldt heeft ook een informatiebrief opgesteld over de thesis, de brief vindt u in de bijlage.

Mochten er nog vragen en/of onduidelijkheden zijn, dan horen wij dat graag via onderstaande e-mailgegevens en telefoonnummers.

Alvast bedankt voor uw tijd.

Met vriendelijke groet,

Sherene en Mirella

Contactgegevens:

Sherene Devid

E-mailadres: s.farag@students.uu.nl

Telefoonnummer: 06 *

Mirella van den Burg

E-mailadres: h.m.vandenburg@students.uu.nl

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Bijlage 2: topiclijst

Intro:

- Welkom
- Voorstellen onderzoeker
- Voorstellen respondent
- Uitleg doel van het onderzoek
- Toestemming geluidsopname

Interview topics

Radicaal gedrag, signalering, netwerk

Intro

- Hoe komt u in uw werkzaamheden in contact met jongeren? Schema 1 laten zien en in laten vullen.
- Radicalisering is een breed begrip. Wat verstaat u onder radicaal gedrag bij jongeren?

Inhoudelijk, signalering

- Schema Bronfenbrenner laten zien, op welk gebied heeft u zicht?
- Geeft u een voorbeeld.
- Wat zijn voor u mogelijke signalen voor mogelijk radicaal gedrag bij jongeren?
- Wanneer maakt u zich zorgen over een jongere?
- Waar ligt voor u de grens van puberaal gedrag naar mogelijk radicaal gedrag? Eventueel doorvragen: gedrag van jongeren, thuissituatie, buurt.
- Bent u door de huidige situatie oplettender/waakzamer op gedrag van jongeren dan bijvoorbeeld 10 jaar geleden?
- Zijn er voor uw functie richtlijnen/beleid over het signaleren van radicaal gedrag? Zo ja wat zijn die?

Inhoudelijke, netwerk

- Als u signalen waarneemt, wat is dan voor u de volgende stap? Doorvragen: met wie contact/overleg
- Als u op bepaalde gebieden juist geen zicht heeft, wie heeft dat dan wel?
- Heeft u daar dan vervolgens contact mee?
- Als u zich zorgen maakt over een jongere met wie heeft u daarover contact?

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

- Ondervindt u belemmeringen bij het delen van signalen in het contact met andere instanties

Suggesties

- Heeft u suggesties voor andere hulpverleners of instanties op dit gebied?
- Heeft u suggesties voor andere hulpverleners of instanties op het gebied van signalering?

Mocht er meer tijd zijn:

Inhoudelijk, behandeling

- Welke signaleren zorgen voor het aanbieden van een behandeling?
- Welke behandeling/aanpak worden binnen de gemeente aangeboden?
- Wie biedt de behandeling/aanpak aan?
- Hoe wordt de behandeling/aanpak aangeboden aan de jongeren?

Afsluiting:

- Bedanken voor medewerking
- Sneeuwbal aanbeveling
- Uitleggen wat verder gebeurt

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN
Bijlage 3: Labels

A: netwerk

A.1: integraal overleg

A.2: kwaliteit netwerk

A.3: Arnhem

A.4: beleid

A.5: frequentie overlegvorm

A.6: afstand van jongeren

A.7 bespreking binnen eigen organisatie

C: signalering

C.1: kwaliteit signalering

C.2: signalen van jongeren

C.3: combineren van signalen

C.4: wie signaleert

C.5: pubergedrag

D: thuissituatie

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

Bijlage 4: groepering labels

A netwerk	<p>A: Vier wijken in Ede (1, 37)</p> <p>A: Straatwerkers in ieder wijk (1,37)</p> <p>A: Netwerk conciërge en jeugboa's (1,39)</p> <p>A: Nieuw contact tussen school – veiligheidshuis (1, 41)</p> <p>A: Meldpunt opgericht (1,43)</p> <p>A: reageren bij niet zeker weten (1,43)</p> <p>A: Overleg VO scholen- veiligheidshuis (1,45)</p> <p>A: Docenten en mentoren op de hoogte (1,48)</p> <p>A: Zorgen voor lijntjes (1,52)</p> <p>A: Straatcontact, bericht via telefoon (1,66)</p> <p>A: Iedereen leest bericht (1,68)</p> <p>A: Verbonden aan vier groepen (1,73; 1,74)</p> <p>A: Schoolagent in ZAT-overleg (1,92)</p> <p>A: ZAT-overleg bij iedere VO school (1,92)</p> <p>A: Sociaal team/ wijkteams voor thuissituatie (1,92)</p> <p>A: Overall lijntjes leggen (1.116)</p> <p>A: Niet rechtstreeks signalen bewoners (1, 126)</p> <p>A: Signalen van burgers niet rechtstreeks (1, 130)</p> <p>A: Eigen contactpersonen (1,136)</p> <p>A: Melding door de politie (1, 205)</p> <p>A: Allerlei losse stichtingen en organisaties (1, 236)</p> <p>A: Vaste partners (1, 243)</p> <p>A: Veiligheidshuis is samenvoeging organisatie (1, 283 – 1,291)</p> <p>A: Huisartsen en kerken (1, 311)</p> <p>A: 7 VO scholen, één hogere school (2,15)</p> <p>A: strafrecht (2, 17)</p> <p>A: contactpersoon school- politie (2, 17)</p> <p>A: aanspreekpunt voor scholieren (2, 17)</p> <p>A: bereikbaar voor zorg coördinator en teamleiders (2, 26)</p> <p>A: via schoolmaatschappelijk werker, mentor en/of leerkracht (2, 26)</p> <p>A: samen sparren/overleg met wijkagent (2,36)</p> <p>A: contacten in de school en ouders en huisarts (2, 63)</p> <p>A/C.3: wijkagent benaderen (2, 83)</p> <p>A/C.3: welk gedrag wordt gezien in wijk (2, 83)</p>
-----------	--

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>A: verslag signalen naar personen op bureau (2, 89)</p> <p>A/ C.3: wijkagent raadplegen (2, 91)</p> <p>A: ik (schoolagent) ben doorgeefluik (2, 111)</p> <p>A: doorgeefluik, belangrijke bron (2, 121)</p> <p>A: die info geven zij (2, 127)</p> <p>A: projectcode (2, 217)</p> <p>A: ik (schoolagent) ben doorgeefluik (2, 219)</p> <p>A: vertrouwenspersoon school (2, 225)</p> <p>A: Verplicht bespreekbaar maken (2, 225)</p> <p>A: veiligheidshuis voeden (info) (2, 228)</p> <p>A: wijkagenten en jongerenwerkers de wijk in (2, 230)</p> <p>A: spin in het web (3, 36)</p> <p>A/C: meldpunt voor signalen (3, 36)</p> <p>A: Zelfstandig toegang/melding doen naar het casusoverleg (3, 42)</p> <p>A: persoonlijk bellen (3, 45, 46)</p> <p>A: tussen het veldwerk (3, 52)</p> <p>A: meldingen vanuit school (3, 84)</p> <p>A: primaire bron dragers (3, 104)</p> <p>A: onmiddellijk doorgezet (3, 108)</p> <p>A: sociale media, ik in ieder geval niet (3, 109)</p> <p>A: contact met Marokkaanse gemeenschap (3, 116)</p> <p>A: SMN samenwerkingsverband (3, 120)</p> <p>A: doorzetten naar politie(3, 122)</p> <p>A: mensen kunnen melden bij samenwerkingsverband (3, 128)</p> <p>A: Marokkaanse mensen makkelijk praten met andere Marokkanen (3, 128)</p> <p>A: altijd in omgeving bekend waar terecht (3, 217)</p> <p>A: schoolagent (3, 219)</p> <p>A: met name VO (3, 221)</p> <p>A: gemeente meer verantwoordelijkheid (4, 25)</p> <p>A: terugtrekken uit activiteiten (4, 29)</p> <p>A: contact jeugdboa's (4,36,37)</p> <p>A/A.2: jongerenwerker in wijkteam (4, 40, 41)</p> <p>A: informatie delen via de app (4, 43)</p> <p>A: met netwerkpartner erover hebben (4, 67)</p> <p>A: hulp bieden aan sociaal team, ingang creëren</p>
--	---

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>A: niet direct contact scholen (4, 83)</p> <p>A/A.6: intenser contact met jongeren (4, 85)</p> <p>A/A.6: vertrouwensband (4, 87)</p> <p>A/C: Ik zie jongeren op bepaalde manier (4, 117)</p> <p>A: driedaagse cursus (4, 139)</p> <p>A: signalen vanuit andere instanties (4, 140, 141)</p> <p>A: korte lijntjes (4, 145)</p> <p>A: YFC ook bij casusoverleg (4, 150, 151)</p> <p>A/C: jongeren beschermen (4, 155)</p> <p>A: eerder aannemen (4, 159)</p> <p>A: niet direct naam noemen (4, 164)</p> <p>A: In kleine dorpen ook de basisschool (6, 92)</p> <p>A/A.6: ik kom op alle scholen (6, 142,143)</p> <p>A/A.1: intensief samenwerken (6, 154)</p> <p>A: 4 clusters (7.1)</p> <p>A: 3 wijken (7.1)</p> <p>A: 3 wijkagenten bij elkaar (7.1)</p> <p>A: Gemeente heeft de regie (7.3)</p> <p>A: Aanspreekpunt veiligheid vanuit de gemeente (7.3)</p> <p>A: Binnen de moskee praten met jongeren (7,13)</p> <p>A: Vanuit de Moskee (7,15)</p> <p>A/ C.4: Sportservices, Youth for Christ (7,45)</p> <p>A: Zorgteam scholen (ZAT) veiligheidsoverleggen (7, 45)</p> <p>A: Schoolagent zit bij ZAT (7, 65)</p> <p>A: De helft contact met school (Jongerenwerker-School) (5,18)</p> <p>A: Vast lijntje (jongerenwerker- adviseur veiligheid) (5, 29)</p> <p>A: Heel vaak direct (jongerenwerker- veiligheidsadviseur) (5, 29)</p> <p>A. Doorgestuurd naar veiligheidsadviseur (5,29)</p> <p>A. Kort lijntje (jongerenwerker- veiligheidsadviseur (5, 31)</p> <p>A. Bij zorg bellen wijkagent - jongerenwerker (5, 33)</p> <p>A. Verwijs Index Ede (5, 2,2)</p> <p>A: Heel veel zorgverleners (VIE) (5, 2, 4)</p> <p>A: Belangrijkste pilaren huisarts, school (VIE) (5,2,6)</p> <p>A. Beter 10 keer teveel melden dan 1x te laat (5,2,6)</p>
A.1 integraal	A,1: Om de tafel zitten (1,39)

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

overleg	<p>A,1: samen ernaar kijken (1,43)</p> <p>A,1: Overleg via systeem (1,78)</p> <p>A.1: ZAT, CJG, Malkander en Welstede aan tafel (1,114)</p> <p>A.1: Wijkteamoverleg (1,260)</p> <p>A.1: zit bij ZAT-overleg (2, 65)</p> <p>A.1: besproken in ZAT-overleg (2,65)</p> <p>A.1: bespreken personen in Veiligheidshuis (2, 99)</p> <p>A.1: bij het veiligheidsoverleg (2,215)</p> <p>A.1: casusoverleg (3, 111, 112)</p> <p>A.1: gespitst op radicalisering (3, 195)</p> <p>A.1: gezamenlijk op te pakken (3, 195)</p> <p>A.1: integraliteit functioneert beter (3, 209)</p> <p>A.1: elke wijk een wijkteam (4, 39)</p> <p>A.1: groeps-aanpakoverleg (4, 83)</p> <p>A.1: veiligheidshuis eerst (4, 132)</p> <p>A/A.1: intensief samenwerken (6, 154)</p> <p>A.1: gesprek in veiligheidshuis (202, 203, 204, 205, 206)</p> <p>A.1: jeugdboa, wijkrechercheur, wijkagent en politie (6, 208)</p> <p>A.1: Wijkzorgteam, schuift iedereen bij aan (7.1)</p> <p>A.1: schuiven ze gewoon aan (7.1)</p> <p>A.1: Makkelijk even casussen doornemen (7.1)</p> <p>A.1: Bezoekt wijkteam vergaderingen (7.3)</p> <p>A.1: Op tafel leggen, gezamenlijk ernaar kijken belangrijk (7, 45)</p> <p>A.1: Zitten hier niet om te overleggen (7, 61)</p> <p>A.1: Het hebben over jongeren met partners (5,27)</p> <p>A.1: Tot bepaalde dingen zeggen (5, 33)</p> <p>A.1: Soms kan ik niet wat zeggen (5, 33)</p> <p>A.1: Wat ik wil zeggen, belang jongeren (5,33)</p> <p>A.1: Werken heel mooi samen, Straatcontactmethodiek (Veiligheidshuis- jongerenwerker) (5,2,8)</p> <p>A.1: Allemaal beetje terughoudend (5,3,6)</p> <p>A.1: Stiekem gedaan (5,3,6)</p> <p>A.1. Gemis naar buiten treden/ profileren (5, 3, 10)</p> <p>A.1 Samenwerking, maatschappelijk werk, politie, RMC, leerplicht, schoolarts (ZAT) (8,1)</p>
---------	---

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

A.2 kwaliteit netwerk	<p>A,2: Scholen niet aanwezig (1,45)</p> <p>A,2: Vraag goed contact Moskee? (1,64)</p> <p>A,2: Continu informeren en minder overleg (1,70)</p> <p>A,2: Liever op straat dan in overleg (1,70)</p> <p>A,2: Straatcontant app handig (1,76)</p> <p>A,2: Foto's van jongeren (1,78)</p> <p>A,2: Heel transparant (1,78)</p> <p>A,2: Afhankelijk van straat en school (1,132)</p> <p>A,2: Leerkrachten goed contact (1, 136)</p> <p>A,2: Even checken belangrijk (1, 140)</p> <p>A,2: lastig erbij te betrekken (1, 153)</p> <p>A,2: Bang voor imagoschade (1,153)</p> <p>A,2: Meer gebeurt dan te zien (1, 167)</p> <p>A,2: Scholen over tot de orde van de dag (1, 181)</p> <p>A,2: Meldingen heel beperkt nog (1,187)</p> <p>A,2: Geen eenduidige lijntjes is gemis (1, 236)</p> <p>A,2: Missen goed contact met de gemeenschap (1, 239)</p> <p>A,2: Missen lokale maatschappelijk werkers (1, 243)</p> <p>A,2: Veel versnippering (1, 247)</p> <p>A,2: Onduidelijke lijntjes alle betrokken instanties (1,250)</p> <p>A,2: basisscholen en kerken (1, 252)</p> <p>A,2: Afvragen contact (1, 262)</p> <p>A,2: Nadeel reformatorische kerk (1, 264)</p> <p>A,2: Lekker ingewikkeld, heel veel lagen (1, 304)</p> <p>A,2: school is probleemhouder en moet voortouw nemen (2, 52)</p> <p>A,2: assisteren en advies geven (2, 52)</p> <p>A,2: communicatie met school niet moeizaam (2, 124)</p> <p>A,2: mensen afremmen (2, 127)</p> <p>A,2: gevoel, goed gevoed (2, 127)</p> <p>A,2/C.2: gedragsdeskundig</p> <p>A,2/C: gesloten geheel (3, 90)</p> <p>A,2: vrij land (3, 96)</p> <p>A,2: middelen zijn beperkt (3, 100)</p> <p>A,2: duidelijk en transparant (3, 184)</p> <p>A,2: gezamenlijke overheid (3, 184)</p> <p>A,2: meldingsbereidheid (3, 206)</p>
-----------------------	---

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>A.2: meldingen en nazorg (3, 224)</p> <p>A.2: Hoe begeleiding bij deradicaliseren? (3, 226)</p> <p>A.2: grenzen aan psychiatrie (3, 245)</p> <p>A.2: pappen en nathouden (3, 247)</p> <p>A.2: ongelofelijk risicomijdend in Nederland (3. 249)</p> <p>A/A.2: jongerenwerker in wijkteam (4, 40, 41)</p> <p>A.2: makkelijker als school in wijk gevestigd zit (4, 83)</p> <p>A.2: zie meerwaarde in van rondlopen op school (4, 98, 99)</p> <p>A.2: voor nieuwe collega moeilijk (4, 123)</p> <p>A.2: afstemming met jeugdboa's zou prettig zijn (4,125)</p> <p>A.2: jeugdboa kan boetes uitdelen, vertrouwensband (4,125)</p> <p>A.2: met repressie niet alles oplossen (4, 127)</p> <p>A.2: ingang creëren, elkaars krachten (4, 143)</p> <p>A.2: wederkerige voorziening (4, 145)</p> <p>A.2: misschien niet zo'n diepgaand contact (4, 147)</p> <p>A.2: basisschool redelijk met rug naar samenleving (6, 133)</p> <p>A.2: reformatorische kerk (6, 133)</p> <p>A.2: Redelijk gesloten (6, 137)</p> <p>A.2: Iemand met een uniformpje, antwoord is anders</p> <p>A.2 Scholen beetje verstopt houden (7, 45)</p> <p>A.2: Verstoppen om de naam (7, 49)</p> <p>A.2: Schoolagent eigenlijk op schoolpleinen lopen (7,80)</p> <p>A.2. Allemaal veels te lang, veel schuif (5, 29)</p> <p>A.2: niet weten waar het terecht komt (5, 29)</p> <p>A.2: Super contact jongerenwerker- wijkagent (5, 33)</p> <p>A.2: Samenwerken belangrijk (moskee) (9,3)</p> <p>A.2: Instanties vermaak maar geen hulp (moskee) (9,4)</p>
A.3 Arnhem	<p>A,3: Veiligheidshuis en Arnhem veel samenwerking (1,27)</p> <p>A,3: Signalen naar Veiligheidshuis Arnhem (1,56)</p> <p>A,3: Experts in Arnhem overwegen (1,58)</p> <p>A.3: Door naar Arnhem (1, 199)</p> <p>A.3: Melding en dossier naar Arnhem (1, 207)</p> <p>A.3: Experts naar kijken (1, 209)</p> <p>A.3. Arnhem verzamelen alles en zetten op(7,23)</p> <p>A.3: Breng ik daar de signalen (7,23)</p>

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>A.3: Eerst naar Arnhem dan gemeente (7, 25)</p> <p>A.3: Daar zit de kennis (7,27)</p> <p>A.3: signalen brengen naar adviesorgaan (7,31)</p> <p>A.3: Dan moet dat naar Arnhem (7, 33)</p>
A.4 beleid	<p>A,4: Afgesproken route (1,60)</p> <p>A.4: Onder in de la (1, 161)</p> <p>A.4: Juiste weg maakt niet zoveel uit (1, 183)</p> <p>A.4: contactpersoon direct inlichten (4, 130)</p> <p>A.4: Signalen radicalisering niet naar Veiligheidshuis (7,33)</p> <p>A.4: Vanuit de jeugdbeleid kijken wijk (7, 39)</p> <p>A.4: Normale route: wijkteam -veiligheidshuis(7, 61)</p> <p>A.4: Pakken wij gelijk op, niet eerst veiligheidshuis (7, 61)</p> <p>A.4: Officiële weg binnen eigen organisatie (5,29)</p>
A.5 frequentie overlegvorm	<p>A,5: Winter: 1 keer in de twee maanden (1,62)</p> <p>A,5: Piekmoment Oud en Nieuw (1,64)</p> <p>A,5: Ramadan vaker bij elkaar (1,64)</p> <p>A,5: Zomer: 1 keer per maand (1,64)</p> <p>A,5: Wanneer nodig 1x in de twee weken (1,64)</p> <p>A,5: Bepaald in overleg (1,66)</p> <p>A,5: Niet wachten op volgend overleg (1,82)</p> <p>A.5: elke woensdag vrij voor scholen (2, 19)</p> <p>A.5: vaker op school aanwezig (2, 21)</p> <p>A.5: regelmatig op school (2, 23)</p> <p>A.5: zes keer per jaar overleg (2,67)</p> <p>A.5: 9/10 keer overleg school-schoolagent (2, 223)</p> <p>A.5: met jongerenwerkers sporadisch contact (2, 228)</p> <p>A.5: Weinig beschikbaar voor scholen helaas (2, 234)</p> <p>A.5: Iedere twee weken (3, 197)</p> <p>A.5: aanwezig een keer in de zes weken (3, 200)</p> <p>A.5: wijkteam om de 4 weken bij elkaar (4, 39)</p> <p>A.5: om de 4 weken overleg veiligheidshuis (4, 47)</p> <p>A.6/A.5: iedere veertien dagen met jongeren praten (6, 108)</p> <p>A.5; Wijkteams 1 keer per maand (7, 61)</p> <p>A.5: Iedere dag doorspelen informatie (7, 61)</p>

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

A.6 afstand van jongeren	<p>A,6: Zelf niet signaleren (1,89/1,90)</p> <p>A.6: Systemen (1, 302)</p> <p>A.6: niet eerste die signaleert (2, 58)</p> <p>A.6: niet in contact (3, 47,48)</p> <p>A.6: contact met jongeren op afspraak (2, 25/26)</p> <p>A.6: Heel dichtbij de jongere (5,12)</p> <p>A6: gesprekken met jongeren (4, 20, 21, 22, 23)</p> <p>A.6: jeugdboa's op straat contact leggen (4, 33)</p> <p>A/A.6: intenser contact met jongeren (4, 85)</p> <p>A/A.6: vertrouwensband (4, 87)</p> <p>A.6: ziet jongeren in de wijk tot de voordeur (4, 100, 101, 102, 103)</p> <p>A.6/C.2: iemand apart nemen</p> <p>A.6: kerntaak jongeren zien (4, 114, 115)</p> <p>A.6/A.5: iedere veertien dagen met jongeren praten (6, 108)</p> <p>A/A.6: ik kom op alle scholen (6, 142,143)</p>
A.7	<p>A.7: Signaleren naar opgeleide mensen op bureau (2, 83)</p> <p>A.7: contact omdat klein bureau (2, 95)</p> <p>A.7: casusoverleg binnen politie (2, 104, 105)</p> <p>A.7: casus bespreken met opgeleide mensen (2, 115)</p> <p>A.7: casustafel, verschillende personen omheen (2, 119)</p> <p>A.7: casustafel gesprek wel/niet zorgelijk (2, 133)</p> <p>A.7: casustafel bij politie zit ik niet (2, 215)</p> <p>A.7: bespreekbaar maken (4, 139)</p> <p>A.7 Binnen de politie-organisatie (7, 21)</p>
C signalering	<p>C: Veiligheidshuis richt zich op signaleren (1,9)</p> <p>C: Signalering radicalisering jeugdgroepen (1, 33)</p> <p>C: Aanspreekbaarheid (1,39)</p> <p>C: allemaal weten waar op te letten (1,48)</p> <p>C: fase overslaat, verder in radicalisering (2, 165)</p> <p>C: school met zorgmelding opmaken (2, 221)</p> <p>A/C: meldpunt voor signalen (3, 36)</p> <p>C: wegen signalen (3, 38)</p> <p>C: alarmbellen gaan vrij snel af (3, 58)</p> <p>C: uitreizigers, rond twintig (3, 72)</p> <p>A.2/C: gesloten geheel (3, 90)</p>

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>C: kriebel in je buik (3, 108)</p> <p>C: Geen meldingen recht activisme wel zorgpunt (3, 133, 134, 135, 136)</p> <p>C: moslim radicalisten (3, 139, 140)</p> <p>C: meer jongeren bij betrokken (3, 158)</p> <p>C: toen was er van uitreizigers geen sprake (3, 160)</p> <p>C: meer gericht op individu en preventief (3, 165, 166)</p> <p>C: kracht van werk meer in preventieve fase (4, 89)</p> <p>C: activiteiten middel om contact te houden (4, 113)</p> <p>A/C: Ik zie jongeren op bepaalde manier (4, 117)</p> <p>C: niet meteen van de daken schreeuwen (4, 137)</p> <p>C: vertrouwensband beschadigd (4, 137)</p> <p>A/C: jongeren beschermen (4, 155)</p> <p>C: mijn idee, op die manier investeren (4, 164)</p> <p>C: radicalisering onder Marokkaanse mensen (6, 42)</p> <p>C: eigen netwerk, politie en veiligheidshuis (6, 249, 250)</p> <p>C: verwijsindex (6, 255)</p> <p>C: Gaat heel snel (7,7)</p> <p>C. Ligt heel erg verborgen (7,7)</p> <p>C. Gevoelssnaar pakken (7,7)</p> <p>C: Fijnmazige signalen (7,9)</p> <p>C. vaak nooit over personen (7, 37)</p> <p>C. moeilijk ingang in de wijk (7, 37)</p> <p>C: iedereen cursus hoe kijk je naar jongeren (7, 55)</p> <p>C. Houd ik niet tegen buitenaf beïnvloeding (7,78)</p> <p>C. kan in 1 week/ paar dagen helemaal omslaan = lastig (5,3,3)</p> <p>C: Jongeren niet beschermd, niet genoeg bagage (9,2)</p> <p>C: Naar Syrië voor geld (9,2)</p> <p>C. contact via internet met anderen (9,2)</p> <p>C/D: Computer is zijn wereld (9,2)</p>
C.1: Kwaliteit signalering	<p>C,1: Goede signalering (1,80)</p> <p>C,1: Gelijk continu zien (1,80)</p> <p>C,1: Zicht op hebben (1,88)</p> <p>C,1: Heel veel op school (1,92)</p> <p>C.1: lastig om stempel te geven (2, 73)</p>

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>C.1: liever te veel dan te weinig (2, 133)</p> <p>C.1: keuze maken uit signalen (2, 133)</p> <p>C.1: liever te veel (verslag) (2, 133)</p> <p>C.1: voorkant heel erg belangrijk, eerste signalen (2, 167)</p> <p>C.1: school een hele belangrijke rol (2, 173)</p> <p>C.1: mensen die moslim zijn en hulpverlening (2, 188)</p> <p>C.1: tackelen aan de voorkant (2, 206)</p> <p>C.1: gedrag is uniek</p> <p>C.1: niet kijken in hoofden (3, 170)</p> <p>C.1: eenling radicaliseert (3, 182)</p> <p>C.1: Intens contact , ik wijk wonen (4, 121)</p> <p>C.1: moeilijk signaleren (7,7)</p> <p>C.1: Bijna dagelijks contact is bij niet te doen (7, 7)</p> <p>C.1: Zo'n ingang niet makkelijk (7,9)</p> <p>C.1: Mensen met een psychisch probleem niet te signaleren (9,2)</p>
C.2: Signalen van jongeren	<p>C.2: Doelgroep aanpak jeugdgroepen (1,31)</p> <p>C,2: Verandering in het gedrag (1,82)</p> <p>C,2: Vatbaar voor ideaalbeeld (1,84)</p> <p>C,2: Verandering in gedragspatroon (1,86)</p> <p>C,2: Verzuim (1,92)</p> <p>C,2: Heel snel afglijden (1, 100)</p> <p>C,2: Aanspreekbaarheid (1,100)</p> <p>C,2: Negatieve spiraal in groep (1,100)</p> <p>C,2: Niet meer normaal mee praten (1,103)</p> <p>C,2: Negatieve gedragsverandering (1, 104)</p> <p>C.2: Disbalans in jeugdgroep (1,108)</p> <p>C.2: Eerst kijken naar groep (1,110)</p> <p>C.2: Oudste in het gezin vervelend (1, 114)</p> <p>C.2: Afkeren tegen professionals (1, 122)</p> <p>C.2: Contact kwijt (1,122)</p> <p>C.2: Verandering kleding (1, 138)</p> <p>C.2: Helemaal bekeren Islam (1, 140)</p> <p>C.2: Andere uitingen, verzetten tegen normale stroming (1, 142)</p> <p>C.2: Niet willen werken (1,1 44)</p> <p>C.2: Niet meer met jongens willen meedoen (1, 144)</p>

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>C.2: vooral bij jonge meiden (1, 189)</p> <p>C.2: Langer in beeld (1, 201)</p> <p>C.2: Crimineel heel lang actief (1, 203)</p> <p>C.2: Heel veel contact geld (1, 205)</p> <p>C.2: Vreemde documenten (1, 205)</p> <p>C.2: Reis uitgestippeld (1, 205)</p> <p>C.2: Allerlei Arabische teksten (1,205)</p> <p>C.2: Afgehaakt van school (1, 211)</p> <p>D/C.2:Ouders maken zich zorgen (1, 226)</p> <p>C.2: bijzonder gedrag vertonen (2, 65)</p> <p>C.2: afwijkend gedrag (2, 73)</p> <p>C.2: afwijken, ander gedrag dan voorheen (2, 75, 76, 77)</p> <p>C.2: andere vrienden (2, 81)</p> <p>C.2: andere kleding (2, 81)</p> <p>C.2: andere gedachtegang (2, 82)</p> <p>C.2: afwijkend (2, 117)</p> <p>C.2: uitreizen (2, 117)</p> <p>C.2: in elke persoon een toekomstig terrorist (2, 127)</p> <p>C.2: scholen opgeleid in herkenning radicalisering (2, 127)</p> <p>C.2: één heftig signaal (2, 138)</p> <p>C.2: rare dingen roepen (2, 142)</p> <p>C.2: andere opvattingen (2, 146)</p> <p>C.2: gedachtegoed IS bevestigen (2, 146)</p> <p>C.2: verzuim speelt een rol (2, 150)</p> <p>C.2: in één keer slechte cijfers (2, 151)</p> <p>C.2: afkomst speelt een rol (2, 151)</p> <p>C.2/C.5: uitspraak zorgelijk, maar waarschijnlijk puberaal gedrag (2, 157)</p> <p>C.2: verder in radicalisering, niet verdacht opstellen (2, 167)</p> <p>C.2: onder de radar blijven (2, 169)</p> <p>C.2: niet zulke uitspraken doen (2, 171)</p> <p>C.2: zelfmoord 'not done' in die cultuur (moslim) (2, 186)</p> <p>C.2: moslimjongeren: geen stageplek, veel in aanraking met politie, niet gelukkig zijn kwetsbaar voor uitreizen (2, 192)</p> <p>C.2: raddraaier school ook op straat (2, 228)</p> <p>C.2: een beetje is prima</p>
--	---

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>C.2: gebruik voedingsmiddelen (3, 60)</p> <p>C.2: Gebruiken gaan veroordelen (3, 60)</p> <p>C.2: mensen aanzetten om niet te doen (3, 60)</p> <p>C.2: veranderend gedrag, opeens omslag (3, 64)</p> <p>C.2: afschermen van de klas (3, 64)</p> <p>C.2: andere kleding (3, 69, 70)</p> <p>C. 2: veelvuldig in stilteruimte (3, 76)</p> <p>C.2: extreme uitlatingen (3, 76)</p> <p>C.2: melding Facebook (3, 108)</p> <p>C.2: andere vrienden (4, 68,89)</p> <p>C.2: niet meer in contact gaan met vrienden (4, 69)</p> <p>C.2: opeen heel ingetrokken (4, 69)</p> <p>C.2: afzijdig, spontane jongen niet naar activiteiten (4, 71)</p> <p>C.2/C.4: ik zie radicaal tintje, bespreekbaar maken</p> <p>C.2: diepgaande vragen (4,111)</p> <p>C.2: neiging om naar Syrië te gaan (4, 137)</p> <p>C.2: bepaalde teksten uitspreekt (4, 137)</p> <p>C.2: afwenden van de samenleving (6, 86)</p> <p>C.2: mensen die denken, we gaan in actie komen (6, 123)</p> <p>C.2: opzoek naar geweld (6, 124, 125)</p> <p>C.2: activiteiten draaien en signalen vangen (4, 51)</p> <p>C.2: verkeerde link leggen (4, 53, 54, 55)</p> <p>C.2: Als ze erover praten (6, 126,127)</p> <p>C.2: uitspraken die opvallen een signaal (4, 58, 59)</p> <p>C.2: uitingen of gedragshouding (4, 61)</p> <p>C.2: doorsnee jongen, opeens bezig met geloof (4, 63)</p> <p>C.2: bepaalde gedachtegang creëert (4, 63)</p> <p>C.2: contacten met niet echt goede jongens (4, 67)</p> <p>C.2: bij jonge kinderen agressie (6, 151)</p> <p>C.2: dingen voornemen (6, 180)</p> <p>C.2: georganiseerd plan (6, 183, 184)</p> <p>C.2: bijbehorende kledij (6, 188)</p> <p>C.2: veel geweld kijken (6, 199)</p> <p>C.2: afscheiden van de rest (6, 235)</p> <p>C.2: afgescheiden keetje (6, 237)</p> <p>C.2: jongeren gaan afdwalen (6, 241)</p>
--	---

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>C.2: afscheiden en hun eigen ding zitten doen (6, 243)</p> <p>C.2: Vooral naar de persoon zelf (7,5)</p> <p>C.2: Afsluiten van maatschappij, vrienden, school (7.5)</p> <p>C.2: Afstand nemen van dingen (7.5)</p> <p>C.2. Verwijderd van alle systemen (7,5)</p> <p>C.2. Afstand eigen familie of vrouw (7,5)</p> <p>C.2: In een keer verandering in gedrag (7,7)</p> <p>C.2: Voel je geen contact willen (7,7)</p> <p>C.2: Ineens het contact niet krijgen (7,7)</p> <p>C.2/C.5: Echt om het afstoten (7, 13)</p> <p>C.2: Stappen ineens een keer ondernemen (7,13)</p> <p>C.2: Leidertje is vaak stil (7, 55)</p> <p>C.2: Teruggangers (7, 70)</p> <p>C.2: Schoolverlaters (7, 78)</p> <p>C.2: Uit de picture wegblijven (7, 80)</p> <p>C.2. Plotselinge gedragsverandering (5.12)</p> <p>C.2: Uitspraken en gedragingen (5, 27)</p> <p>C.2: Criminele activiteiten of verdenkingen (5, 27)</p> <p>C.2: Waarschuwing social media (5, 29)</p> <p>C.2/ C.5: Onderbuikgevoel (5,2,6)</p> <p>C.2. Pasbekeerde moslims (9,2)</p> <p>C.2: Na 1 maand bekering naar Syrië (9,2)</p> <p>C.2: plotselinge verandering in gedrag (9,3)</p> <p>C.2: Afstand nemen van de gemeenschap, terugtrekken (9,3)</p> <p>C.2: In no time veranderen, weinig kleding - gesluierd (8,1)</p> <p>C.2: Niet meer met een man in 1 ruimte (8,1)</p>
<p>C.3: Combineren van signalen</p>	<p>C,3: Koppeling signalen wijkagent- VO school (1,92)</p> <p>C,3: Niet alleen van verzuim (1,100)</p> <p>C.3: Signaalje z.s.m. koppelen (1,116)</p> <p>A/ C.3: Belangrijk niet voor zichzelf houden (1, 183)</p> <p>A/ C.3: Delen onderbuikgevoel is belangrijk (1, 185)</p> <p>C.3: Combinatie van problemen (1, 189)</p> <p>C.3: in korte tijd heel ander gedrag (2,79)</p> <p>C.3: weinig op school, slechte cijfers en M of T gezin (2, 151)</p> <p>C.3: kleding in combinatie met uitlatingen (3, 58)</p>

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	<p>C.3: uitspraken, verandering van kleding (3, 62)</p> <p>C.3: in combi met extremere uitlatingen (3, 64)</p> <p>C.3: navraag doen (3, 86)</p> <p>C.3: Vaak uit sociaal economische probleemgezin (7, 37)</p> <p>C.3: Straat is vals beeld (7, 41)</p>
C.4: Wie signaleert	<p>A/ C,4: Heel vroeg signalen vanuit de school (1,100)</p> <p>A/C,4: Wijkagent signaleert (1, 103/ 1,104)</p> <p>C.4: Gesprekje aangaat met jongeren (1,110/ 1,111/ 1,12)</p> <p>C.4: Leerkracht aanvoelen (1, 144)</p> <p>C.4: signalen vanuit school komen bij schoolagent (2,83)</p> <p>C.4: signaleren aan de voorkant (2, 165)</p> <p>C.4: signalen van jeugdboa (4,43)</p> <p>C.4: In principe de wijkagenten (7,5)</p> <p>C.4: Toezichthouder, jongerenwerker, wijkagent, huismeester (7, 35)</p> <p>C.4/ C. Niet altijd zicht op hebben/ blijven houden (5,3,3)</p> <p>C.4: Geen gepraktiseerd moslim, niet te zien in Moskee (9,3)</p> <p>C.4/ A.7: Studieloopbaanbegeleider contact (8,1)</p>
C.5: Pubergedrag	<p>C.5: Pubergedrag moeilijk te zien (1, 171)</p> <p>C.2/C.5: uitspraak zorgelijk, maar waarschijnlijk puberaal gedrag (2, 157)</p> <p>C.5: stoer doen, maar geen uitreissignalen (2, 157)</p> <p>C.5: dicht tegen elkaar (3, 68)</p> <p>C.5: dan voel je het wel (4, 105)</p> <p>C.5: gedegen antwoord geen pubergedrag (4, 105)</p>
D: Thuissituatie	<p>D: Thuis mist (1,92)</p> <p>D: Achter de voordeur lastig (1,92)</p> <p>D: Bij concreet signaal (1,94)</p> <p>D: Ouders met handen in het haar (1, 193)</p> <p>D: hoort signaleren van thuissituatie (2, 33/34)</p> <p>D: ouders in kennis stellen (2, 42)</p> <p>D: contact ouders (2, 63)</p> <p>D: soloacties, ouders niet in meegenomen (3, 92)</p> <p>D: eercultuur (3, 92)</p> <p>D: ouders melden (3, 92)</p>

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN

	D: mensen speciaal opgeleid (3, 122) D: gezin als bron (3, 124) D: tot aan de voordeur (4, 75) D: Begroeten en vragen stellen (4, 77) D: eerst met ouder praten (6, 158) D: Wel eens contact met ouders (5,16) D: 1x in de zoveel tijd, om de drie maanden (5, 18) D: sommige jongeren zwart/wit leren denken (9,2) D. Begrijpen Arabische prediken niet in de moskee (9,4) D: Ouders bij school betrekken wanneer nodig (8,1) D: Op huisbezoek gaan (8,1)
--	--

SIGNALERING VAN TERREURDREIGING DOOR JONGEREN
 Bijlage 5: Gemeentelijk netwerk Ede

